

MILJØ, FORBRUK OG RETTFERDS GUDSTJENESTE

Dåp og nattverd

Fjellhamar kirke
4. søndag i faste 14. mars 2010

Johannes 6,24-36

PREKEN

1. KLIMADEBATTEN GÅR SIN SKJEVE GANG

Klimadebatten går sin skjeve gang. Det vil si, den går sin skjeve nedadgående gang. Klima var ”hottere” før for å si det sånn. Hvis temperaturmåleren er media og folks engasjement. Men det er til stede i nyhetsbildet og folks bevissthet i dag også. Etter København og diverse ”gater”, som avsløringer av faktafeil i rapporter fra FNs klimapanel, har debatten om klimaendringene er fakta eller myte, og om de er menneskeskapte eller naturlig, fått mye oppmerksomhet. Det er veldig viktig at feil avsløres og at fakta etterprøves. Det er ikke nytt at forskere må justere fakta. Og når temaet er klimaendringer de neste 50 årene så er det for det første så svært og sammensatt og dernest så langt inn i fremtiden at det er forbundet med betydelig usikkerhet. Så ydmykhet rundt dette burde være første bud. Men det er allikevel krevende, synes jeg, å vite hvem man skal stole på i dette kaoset av eksperter og opplysninger og diverse ulike motiver disse kan tillegges.

Pål Prestrud i Cicero sier at anslagene for klima om 50 år spriker fra 0 – 7/8 grader. 2 er offisielt mål. 3-4 ansees som kritisk og 5-6 som katastrofalt på så kort tid. Det er usikkerhet rundt dette så det koker ned til en risikovurdering. Ut fra sannsynlighet med tilhørende konsekvenser, hvilken risiko er vi villig til å ta? På det spørsmålet med de enorme konsekvensene det kan gi for kommende generasjoner, kan vi ikke ta noen særlig sjanser, tenker jeg. Vi må være føre var. Så får det heller gå bedre enn man fryktet. At det skulle bli verre enn man trodde i et sånt spørsmål er ikke greit å si etterpå.

2. KLIMAKRISTEN?

Hva med kirken og Lørenskog menighet i dette? Vi er, vedtatt av menighetsrådet, blitt grønn menighet. Betyr det at vi som menighet mener kloden er i klimakrise pga menneskeskapte klimaendringer? Betyr det at alle som går her må mene at klimakrisen er fakta og vår største og viktigste utfordring ”ever”? Betyr det at alle kristen må mene dette? En kristen er døpt, konfirmert, går til nattverd og sykler til jobben? Og tror på Jesus Kristus, Guds eneste klimavennlig sønn, født i en stall med lavt energiforbruk? NEI. Det finns ikke noe som heter klimakristen. Det vil gi et dårlig og galt kristenklime. Dette er viktig for meg å si, som såkalt grønn sokneprest i menigheten. Standpunkt i klimaspørsmålet er ikke et kjennetegn på en kristen. Jeg er redd for at kirkens engasjement i miljøsaken har gjort at bare et syn blir formidlet og er politisk korrekt i spørsmålet om klimaendringer. Mener du evt klimaendringer skyldes 100 % naturlige faktorer og at FNs klimapanel er gjeng miljøaktivister som er helt på jordet, så kan jeg love det at jeg skal både døpe deg, konfirmere deg og gi deg nattverd. Og med glede begrave deg...

Kjennetegnet på en kristen er ikke standpunkt i klimasaken. Men en kristen kjennetegnes ved at vi er bevisst på at vi har et forvalteransvar. Gud sjøl ba oss ta vare på jorda, leve av den, dyrke den, verne om den. For skaperverket har sin egen verdi. Og ikke nok med det. Vi skal ta vare på hverandre her på

jord. Det går ikke an i Jesu navn å drite i skaperverket og i mennesker rundt seg, og tenke bare på seg sjøl. Som kristne har vi et forvalteransvar for jorda og livet der, vann og luft, og for hverandre.

3. GRØNN MENIGHET – MILJØ, FORBRUK OG RETTFERD

Når vi er grønn menighet som er det tre hovedord som følger deretter: Miljø, forbruk og rettferd. I miljø så er det jo klart at klimasaken hører med inn. Men spådommer om mulige gradøkninger i fremtiden er det ulike syn på, og det er sletts ikke alt om miljø: Miljø handler også om farlige giftstoffer og helse, matvareproduksjon, livsgrunnlag for ulike folkegrupper, ørkenspredning, bevaring av dyre- og planteliv, og naturen som rekreasjonssted.

Forbruk handler om hvordan vi kan leve i en verden hvor befolkningsveksten skyter stadig mer fart. Hvilket forbruk og hvilken livsstil kan vi ha hver enkelt og som nasjon i en stor verden?

Det henger jo tett sammen med det siste ordet rettferd. I en verden hvor forskjellen stadig øker mellom rik og fattig, mellom land i nord og land i sør, hvor markedskreftene, som bedre enn vel alle andre økonomiske systemer har løftet mange ut av fattigdom, også forsterker effekten av tapere og vinnere.

Å være grønn menighet, å være grønn prest eller grønn på det meste, det er egentlig ingen ny sak. Vi bare kaller det noe nytt de siste 10 årene. Rettferdighet og fattig og rik er jo like gammelt som troen selv. Miljøsakene har jo vokst frem i samfunn og kirke i hvert fall de siste 50 årene etter industrialiseringen og de svære endringene den etter hvert har gitt.

4. SÅ MYE SOM DERE TRENGER

May leste fra 2 Mosebok om Gud som sørget for mat til folket sitt i ørkenen. Som han gjennom skaperverket, som han har gitt oss til å leve av og leve med, sørger for oss. Og i den fortellingen så gir Gud en leveregel i all sin enkelhet: *Sank så mye av dette som dere trenger, en omer til manns! Hver og en av dere skal hente til dem som er i hans telt, etter tallet på dem som hører han til.* Og det står vakkert og godt hvordan det gikk: *Da de målte det i omeren, hadde den som hadde sanket mye, ikke noe til overs, og den som hadde sanket lite, manglet ingenting.* Er ikke det herlig? De sanket tydeligvis forskjellig. Noen mye og andre lite. Men alle fikk det de trengte.

Så kan jeg jo ødelegge søndagsfreden for mange familier med å spørre hva er det da vi trenger? Jeg gjetter på at det ikke bare er hjemme hos oss at det av og til går litt varmt for seg når det skal vurderes. Det svaret er jo høyst ulikt for oss om det er bil, sport, interiør eller sko som er temaet.

Det vi trenger. Jeg tenker tre ting om det.

1. Det vi trenger må bli en vurdering vi alle må gjøre hver for oss. Stalin prøvde å gjennomføre en likhetsstandard for alle, vel unntatt seg selv og kretsen rundt. Det tar fra mennesket frihet og ansvar for eget liv.
2. Det vi trenger må bli et ansvar vi alle må bære hver for oss. Vi må hver enkelt bære et ansvar for de valg vi tar i så henseende med tanke på at vi lever ikke alene.
3. Det vi trenger må i et samfunn få noen skrevne eller uskrevne regler. En omer til hver mann sa Herren. For Israelfolket så måtte det settes en standard som utgangspunkt. Den målte de opp etter til slutt også. At noen hadde sanket mye og lite, ut i fra standarden ble ikke et problem. For folk er forskjellige, og dermed blir ikke en omer til alle nødvendigvis riktig. Men at man dermed hadde en standard som utgangspunkt og en frihet og et ansvar til å vurdere selv ble tydeligvis en god løsning.

Hva vi trenger i dag for å leve må vi hver enkelt vurdere. Med et ansvarlig sideblikk til verden rundt oss. Men det sideblikket er ikke så greit å ta for oss. Det svir. For vi kan ikke si i våre store verden som vi har fått så tett på at den som har samlet lite mangler ingenting. Eller at den som samlet mye ikke hadde noe til overs. Vi samler mye og vi har som samfunn til overs av mange ting. Mat dumpes

jo for å holde prisene oppe. Samtidig som barn dør av sult. Vi vet dette så inderlig godt men hva gjør vi med det?

Jeg leste, ikke minst med bakgrunn i den gledelig økonomiske veksten i Kina og India, så vil kjøttforbruket dobles de neste 40 årene. Det beslaglegger svære arealer matjord og forurensrer mange ganger mer enn all biltrafikk hvis vi skal ta inn CO2 i dette. Det er en av mange varer som et voldsomt antall mennesker på vei ut av fattigdom også ønsker seg. Og som vi har masse av. Kloden kan ikke bære at alle lever som oss. Det sies at det er nok mat til alle i dag, men det er ikke nok til vår livsstil.

Al Gore har kanskje mistet en del troverdighet med sine vel overdrevne påstander. Men en ting tror jeg han har rett i. At dette i sitt innerste vesen blir en åndelig og moralsk utfordring. Vi vet så inderlig vel. Men vil vi gjøre noe med det? Med noen små skritt av gangen? For det er i rettferdighetens navn vi på den grønne gren som må gradvis dempe oss og ta på oss begrensninger med tanke på helheten på jorda. Det kan vi ikke be de fattige landene gjøre.

5. JESUS – FOR FATTIG OG RIK

Da er jeg ferdig med innledningen og kan lese prekenteeksten. Det er sant at jeg skal lese prekenteeksten, eller en del av prekenteeksten i Joh 6, og det er som en avslutning.

Jesus svarte: Sannelig, sannelig jeg sier dere: Dere søker meg fordi dere spiste av brødene og ble mette, ikke fordi dere har sett tegn. Arbeid ikke for den maten som forgår, men for den mat som består og gir evig liv, den som Menneskesønnen vil gi dere. Hva kan du gjøre? Våre fedre spiste manna i ørkenen, slik det står skrevet: Brød fra himmelen ga ham dem å spise. Jesus svarte: Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Moses ga dere ikke brødet fra himmelen; det er min Far som gir dere det sanne brød fra himmelen. Guds brød er det brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv. Da sa de: Herre, gi oss alltid dette brød. Jesus svarte: Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg skal ikke tørste.

Vi skal og må være en grønn menighet i betydningen opptatt av forvalteransvaret for skaperverket og hverandre. For miljø, forbruk og rettferd. Men midt i alt dette så vil verden alltid være urettferdig med forskjeller mellom fattige og rike. Mellom de som sanker mye og de som sanker lite. Midt i utfordringen med urettferdighet som vi må prøve å gjøre noe med så lever vi ikke bare av brød. Men av tro, håp og kjærlighet. Mange kan fortelle om hvordan de som er fattige materielt sett, som har det trangt og lider nød, kan være så mye rikere på nettopp tro, håp og kjærlighet. Jesus hadde akkurat gjort et brødunder, gitt folk mat på forunderlig vis. For det brydde han seg om. Men når de nå vil ha mer så løfter han perspektivet på det som betyr mest av alt. Om du er fattig eller rik. Om du sitter på den grønne gren eller rammes av verdens harde urettferdighet. Hos Jesus, livets brød, kan du få del i tro, håp og kjærlighet. Som kan gi kraft, trøst og håp til livet, til å leve og til å dø. For fattig og for rik.

Jamshid og Mahsi har opplevd mer enn vel alle oss av å ha det vanskelig. Sult, krig, flyktning, fremmed. De vet ikke hva som venter dem når saken deres blir tatt opp igjen. Kanskje er de i Afghanistan igjen om et år. Da også som kristne, konverterte muslimer, i et land med mange strenge muslimer. Men like fullt står de ved sitt valg om dåp. For det er noe som går på tvers av fattig og rik, rett og urett. Troen på Jesus er for alle, ja, kanskje aller sterkest og viktigst er den for den som har det vanskelig i denne verden.